

ÇEVİRİ İNTİHALİNE OKUR ODAKLI BİR YAKLAŞIM: SOSYAL MEDYADA FRANKENSTEIN VAKASININ ALIMLANMASI

Devrim Ulaş ARSLAN¹

ÖZET

Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlanan Hande Yazıcı imzalı *Frankenstein ya da Modern Prometheus* (2017) yeniden-çevirisi, Yiğit Yavuz'un aynı isme sahip daha eski tarihli bir yeniden-çevirisinden (2016) intihal yapıldığı gerekçesiyle 13 Haziran 2017 tarihinde yayınevini aldığı karar doğrultusunda piyasadan toplatılmıştır. Yayınevini Twitter, Facebook ve Instagram üzerindeki sosyal medya hesaplarından duyurulan bu karar, ilgi çekerek çeviri konusunda uzman olmayan birçok sosyal medya kullanıcısının çeviri intihali hakkındaki görüş ve sorularını bu vaka üzerinden dile getirmesini sağlamıştır. Her ne kadar intihal, Türkiye'de ve dünyada bazı çeviribilim araştırmacılarının incelediği bir konu olsa da bugüne dek intihalin kaçınılmaz öznelerinden olan okurların intihal alımlamasını sorunsallaştıran bir çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda, okuduğunuz çalışmanın amacı, sosyal medyada yapılan yorumlardan yola çıkarak bir çeviri intihali vakasının Türkiye'de günümüz okurları tarafından nasıl alımlandığını ve hangi sorunsalların vurgulandığını incelemektir. Bu yolla, okurların intihal sürecinin bir öznesi olarak ön plana çıkarılması hedeflenmektedir. Çalışma kapsamında incelenen okur yorumları çerçevesinde, okurların neredeyse yarısının çeviri intihalini sorunsallaştırmaktan uzak durarak intihal vakası karşısında edilgen bir tavır sergilediği, önemli bir grup okurun da intihal vakasını bir editör hatası olarak yorumladığı ve bu vakayı editörün sorumluluğu zemininde tartıştığı sonucuna varılmıştır. Diğer yandan, daha küçük başka bir grup okurun ise çeviri edimini kaynak metnin mekanik bir şekilde kopyalanması işlemi olarak gördüğü ve dolayısıyla çeviride intihal yapılamayacağı görüşünde oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çeviri ve İntihal, Alımlama, Yeniden Çeviri, Frankenstein, Okur Yorumları, Sosyal Medya

A READER-ORIENTED APPROACH TO TRANSLATION PLAGIARISM: RECEPTION OF THE FRANKENSTEIN CASE IN SOCIAL MEDIA

ABSTRACT

Ayrıntı Publishing House decided to withdraw its Turkish retranslation of *Frankenstein ya da Modern Prometheus* (2017) by Hande Yazıcı from the market in 13 June 2017 on the grounds that Yazıcı plagiarised an earlier retranslation by Yiğit Yavuz with the same title (2016). Announced via the social media accounts of the publishing house in Twitter, Facebook and Instagram, this decision caused a stir and conduced to the verbalization of ideas and questions by many social media users, who are non-experts in translation, on plagiarism in translation through this case.

¹ Araştırma Görevlisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü, d.ulas.arslan@gmail.com

Even though translation plagiarism is a subject studied by some translation scholars in Turkey and in the world, there is no research problematizing the readers' reception of plagiarism, who are inevitably an agent of the process. Within this context, this research is set out to analyse how a case of plagiarism was received and what kinds of problematics were highlighted by the modern-day readers in Turkey. In this way, it is aimed to foreground the role of readers as an agent of the plagiarism process. Within the framework of the readers' comments examined in this paper, it is concluded that nearly half of the readers refrain from problematizing the translation plagiarism and display a passive attitude in the face of the plagiarism case while a considerable number of readers interpret the case as an editor mistake and discuss the case in terms of editor's responsibility. A smaller group of readers, on the other hand, regard translation activity as a mechanical process of copying the source text, thus it is not possible to plagiarize an older translation in their opinion.

Keywords: Translation and Plagiarism, Reception, Retranslation, Frankenstein, Reader Comments, Social Media

GİRİŞ

İntihal ve çeviri kavramları bilimsel çalışmalarda farklı pratikleri ifade etmek amacıyla bir arada kullanılabilir. Örneğin, sıkça alıntılanan Martin Potthast ve diğerleri (2010: 46), “çeviri intihali [*translation plagiarism*]” kavramını iki farklı dil arasında gerçekleşen intihal vakaları için kullanır ki burada kastedilen eylem, genellikle akademik çalışmalarda, yabancı dildeki bir metni kaynağını belirtmeden çevirerek kendine mal etmek olarak tanımlanabilir.^{2 3} Diğer yandan, çeviri intihali kavramı çeviribilim araştırmacıları tarafından genellikle, bu çalışmada da kullanıldığı şekliyle, bir eserin yeniden-çevirisinde⁴, kendisinden önce yayımlanan çeviri(ler)den aşırma yapılması anlamında kullanılmıştır (bkz. Gürses, 2006a; Leighton, 1994; Parlak, 2008).

Buna ek olarak, “çeviride intihal [*plagiarism in translation*]” kavramı da çeviribilim alanındaki araştırmalarda aynı anlamda kullanılmıştır (bkz. Aslanteppe, 2012; Eoyang, 2003; Şahin vd. 2015) ancak aynı kavram

² Genellikle çeviri yoluyla akademik intihal için yaygın olan bu kullanımın örneklerini çoğaltmak mümkündür (bkz. Anderson ve Steneck, 2011; Garner vd., 2012; Kent ve Salim, 2010).

³ Bu tanım, Gideon Toury'nin, hedef kültürde telif eser olarak sunulmuş ancak aslında yabancı dilde bir kaynaktan faydalanılarak ortaya çıkarılmış metinleri tanımlarken kullandığı gizlenmiş çeviri [*concealed translation*] (Toury, 1995: 70-71) kavramını akla getirebilir ancak her gizlenmiş çeviri intihal olarak isimlendirilemez çünkü söz konusu kültürde çeviri ve telif eser arasındaki ayırım belirgin olmayabilir (a.g.e.). Ayrıca gizlenmiş çevirilerde intihaldeki gibi bir kendine mal etme durumu olmak zorunda değildir, çeviri anonim olarak ya da müstear isimle yayımlanabilir.

⁴ Yeniden-çeviri, bir dile daha önce çevrilmiş bir eserin aynı dile tekrar çevrilmesi olarak tanımlanır (Tahir Gürçağlar, 2009).

diğer disiplinlerde yapılan kimi çalışmalarda başka bir dilde yazılmış bir metnin, kaynak göstermeden çevrilmesiyle yapılan intihal olarak tanımlanmıştır (bkz. Coulthard, 2010; Wager, 2014). Maria Teresa Turell (2008: 271) ise bu kavramı sözü geçen iki anlamda da kullanır. Bu bağlamda, kavram odaklı bir üst bakış ile incelendiğinde, çeviri ve intihal hakkındaki çalışmalarda bir kavram bütünlüğünün bulunmadığı yargısına varılabilir. Rui Sousa-Silva'nın isimlendirmesinden hareketle, yabancı bir dilden çeviri yoluyla yapılan intihal için “dil-ötesi intihal [translingual plagiarism]” (Sousa-Silva, 2014) kavramının kullanılması bu karışıklığın önlenmesini sağlayacaktır. Bu yüzden, bu çalışmada Türkiye’de çeviri ve intihalin tarihsel sürecinden bahsedilirken bir yeniden-çeviride aynı dil içindeki (yeniden-)çeviri(ler)den yapılan intihaller için çeviri intihali, yabancı dilde bir metinden çeviri yoluyla yapılan intihaller içinse dil-ötesi intihal⁵ kavramı kullanılacaktır.

Türkiye’de çeviri intihali ile ilgili ilk akademik çalışmalar 2000’lerin ikinci yarısında yayımlanmaya başlamıştır.⁶ Son yıllarda çeviri intihaline odaklanan özel dergi sayıları⁷, konuyu irdeleyen sempozyumlar⁸, internet siteleri⁹ ve Mehmet Şahin yürütücülüğünde 2015 yılında tamamlanan “Çeviride İntihal” başlıklı TÜBİTAK projesi¹⁰ ile konu daha fazla görünürlük kazanarak ön plana çıkmıştır. Her ne kadar intihal konusu son yıllarda eskiye göre daha fazla bilinirlik kazanmışsa da, Türkiye bağlamında bugüne dek intihalin önemli öznelerinden birisi olan okurların intihal alımlamasını sorunsallaştıran bir çalışma bulunmamaktadır. Oysa okurlar, birer “yorumlayıcı özne” (Baer, 2014: 336) olarak metinlerin anlamlandırılmasında en önemli rolü oynadıkları gibi, çeviri ya da edebiyat ile ilgili vakaların da anlamlandırılmasında kilit rol üstlenmektedir. Bu sebeple, çeviri intihalini konu edinen çalışmalarda okur alımlamasının incelenmesi, çeviri intihalinin gerçek yaşam koşullarında geniş okuyucu kitleleri tarafından nasıl yorumlandığını anlamada önemli bir fayda sağlayacaktır.

Okurların intihale bakış açısını sorunsallaştırmak için yakın zamanda gerçekleşmiş bir intihal vakası olarak, Ayrıntı Yayınları tarafından

⁵ Dillerarası intihal [interlingual plagiarism] kavramının kullanılmamasının sebebi, bu kavramın yaygın olarak programlama dilleri arasındaki intihali ifade etmek için kullanılmakta olmasıdır (bkz. Arwin ve Tahaghogi, 2006).

⁶ Bkz. Çelik, 2007; Evirgen, 2007; Gürses, 2006b, 2008.

⁷ *Varlık* (2007-Mart) Sayı 1194 Çeviri Korsanlığı Özel Sayısı, *SabitFikir* (2011-Nisan) Sayı 2 Çeviri İntihali Özel Sayısı.

⁸ *Çeviri ve Çevirmenliğin Etik Sorunları*, İstanbul Üniversitesi, 2006.

⁹ <http://ceviribilim.com>

¹⁰ Proje sonuç raporuna

http://uvf.ulakbim.gov.tr/uvf/index.php?cwid=9&vtadi=TPRJ&ano=210895_bebfbc5575ae815d65529f8a5189d50e adresinden ulaşılabilir. (Son Erişim Tarihi: 15.02.2018).

2017 Haziran ayı başında yayımlandıktan kısa süre sonra, 13 Haziran 2017’de intihal gerekçesiyle toplatılan Frankenstein ya da Modern Prometheus yeniden-çevirisi verimli bir örnek teşkil etmektedir. Yayınevinin Facebook, Instagram ve Twitter gibi kullanıcı sayısı yüksek sosyal mecralardan yayımladığı, çevirinin piyasadan çekildiğini duyuran karar hakkında birçok okuyucu vakayı değerlendiren yorumlar yapmıştır. Bu yorumlar, çeviri hakkında bir uzmanlığı bulunmayan genel okuyucu kitlesinin çeviri intihali bakış açısını anlamak açısından değerli bir kaynak olarak görülmektedir. Bu bağlamda, okuduğunuz çalışmanın amacı, sosyal medyada yapılan yorumlardan yola çıkarak bir çeviri intihali vakasının Türkiye’de günümüz okurları tarafından nasıl alımlandığını ve hangi sorunsalların vurgulandığını incelemektir. Bu yolla, okurların intihal sürecinin bir öznesi olarak ön plana çıkarılması hedeflenmektedir.

Söz konusu hedefler doğrultusunda, ilk olarak Türkiye ve Osmanlı tarihinde intihal olgusuna karşı tutumun ortaya konulması için çeviri ile ilgili intihal faaliyetlerinin tarihsel süreci üzerinde durulacak, sonrasında çeviri intihali ile ilgili geçmişte yayımlanan çalışmalardan elde edilen veriler değerlendirilecektir. Çalışmanın sonraki bölümünde, *Frankenstein* vakası tanıtılacaktır. Daha sonra, çalışmanın yöntemi, kavramsal çerçevesi ve kaynakları açıklanarak okur yorumları incelenecek ve okurların intihal vakası karşısındaki tepkilerinin kesiştiği ve ayrıldığı noktalar aydınlatılacaktır.

Osmanlı-Türkiye Çeviri Tarihinde İntihal

Bu çalışma güncel bir çeviri intihali vakasını incelese de genel anlamıyla intihal kültüre bağlı bir edim olduğundan (Turell, 2008: 266) intihal kavramının bir kültürdeki geçmişi, o toplumda intihalin nasıl görüldüğünü anlamak açısından önem arz etmektedir. Her ne kadar çeviri ile bağlantılı intihal eylemleri akademik açıdan genellikle 2000’den sonra tartışılmaya başlanmışsa da Türkiye tarihinde özellikle dil-ötesi intihalin çok daha eski tarihlerden itibaren aralıklarla tartışıldığını söylemek mümkündür. Örneğin, Harun Tolasa, 16. yüzyıl Osmanlı tezkireleri hakkında yaptığı çalışmada, tezkire yazarlarının telif gibi sunulmuş, fakat aslında tercüme, taklit ya da intihal olduğunu tespit ettikleri divan şiirlerini tezkirelerinde “ayrıca ve önemle” tartıştıklarını, ifşa ettiklerini, zaman zaman da sert bir şekilde eleştirdiklerini belirtir (Tolasa, 2002: 315). Tolasa’nın bulgusundan yola çıkarak, Zehra Toska da, bu dönemde tezkire yazarlarının birincil hedefinin “eserin yazarını doğrulamak ve tespit etmek”¹¹ (Toska, 2002: 64) olduğunu belirtir. Bu durumda, bir pratik olarak dil-ötesi intihalin 1500’lü yıllara dayandığı söylenebilir.¹² Osmanlı döneminde

¹¹ Aksi belirtilmedikçe, yabancı dillerde yazılmış çalışmalardan yapılan alıntıların çevirisi bana aittir.

¹² Söz konusu yıllarda tercüme bir eserden yapılan intihal örneği için bkz. Altay, 2011.

intihalin normal görülen bir faaliyet olmadığını, aksine cezalandırılması gereken bir suç olarak görüldüğünü 18. yüzyıl dîvan şairi Sümbülzâde Vehbî'nin “Sirkat-i şi'r edene kat'-i zeban lazımdır / Böyledir şer'-i belâgatta fetâvâ-yı sühan”¹³ (Durmuş'ta Vehbî, 2000: 350) beytinde gözlemek mümkündür.

Osmanlı döneminde intihalin bir başka boyutunu da yakın tarihli bir çalışmada Hamdi Özdiş gözler önüne sermiştir. Özdiş, Osmanlı'da mizah dergileri hakkında yaptığı titiz çalışmada 1875-77 ve 1908 yıllarında *Çaylak*, *Kahkaha*, *Boşboğaz* ve *Güllabî* isimli mizah dergilerindeki toplam 28 karikatürün *Punch or the London Charivari* isimli İngiliz dergisinden aşırıldığını kanıtlamıştır (Özdiş, 2015). Bu bulgu Osmanlı döneminde intihalin yalnızca metinsel boyutta kalmadığını, basın dünyasında farklı intihal faaliyetlerinin bulunduğunu kanıtlar niteliktedir.

Roman ve öykü gibi batıda doğmuş edebiyat türlerinin Türk kültür repertuarına girmeye başladığı Osmanlı'nın son dönemlerinde ve batılılaşma hareketinin doruk noktasına ulaştığı erken cumhuriyet döneminde çeviri ve intihal tartışmaları genellikle dil-ötesi intihal üzerinden gerçekleşmiştir. Bu dönemlerde çok kez telif olarak yayımlanan bir eserin aslında dil-ötesi intihal yoluyla oluşturulduğu iddia edilir ve genellikle bu iddialar bir tartışmaya sebep olurdu. Örneğin, 1897 yılında İkdâm gazetesinde tefrika edilmeye başlanan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *İffet* isimli romanının Fransızcadan intihal olduğu iddia edilmiş ve konuyla ilgili bir tartışma doğmuştur (Karaca'da Sevengil, 2017: 159). Birinci Dünya Savaşı yıllarında intihal ile ilgili faaliyetlerin yaygın bir mahiyet kazandığını gösteren bir örnek olarak Yaşar Nabi Nayır *Varlık*'ta çıkan 1941 tarihli bir yazısı gösterilebilir.

Bir yabancı muharrirden adapte edilmiş bir eserde, roman olsun, hikâye olsun, şiir olsun, asıl eseri yazmış olanın adını zikretmek medenî dünyada en iptidâî ahlâk kaidelerinden biri hükmüne girmiştir. Bir zamanlar bizde bu medenî adet hükmünü icra etmez hâle gelmişti. Umumî harpte ve onu takip eden yıllarda Fransız hikâyeleri, şiirleri, romanları eli kalem tutanlarımızca âdeta yağma edildi. Adapte cereyanı umumî bir mahiyet almıştı. Gazete ve mecmua sahipleri bunların adapte olduklarını bildikleri halde asıl eser sahibinin ismini koymaktan hoşlanmıyorlardı. Kalemî sayesinde günü gününe geçinen muharrirlerden çoğu bu kötü itiyada isteyerek veya istemiyerek kurban oldular. Bugün, hattâ tanınmış muharrirlerimiz arasında, o devirde, kendi imzalarıyla çıkmış yazılardan bir takımın tam manâsıyla

¹³ “Şiir çalanın dilinin kesilmesi gerekir / Belagat şeriatında sözle ilgili fetvalar böyledir.”

adapte olduğunu kabul edenler vardır. (Nayır, 1941: 359).¹⁴

Nayır'ın adapte olarak isimlendirdiği bu metin üretiminde, kaynak metindeki yabancı yer ve kişi isimleri ile kimi kültürel öğeler yerleştirilerek olay örgüsü değiştirilmeden Türkçe bir metin oluşturulduğu ve bu metnin de telif bir eser olarak yayımlandığı görülür (bkz. Hulusi, 1941: 394). Söz konusu dönemde adaptasyon olarak yayımlanan eserlerin bir nevi aşırma olduğunu Refii Cevat Ulunay da “[s]ahibi gösterilmeden bir eseri istenildiği gibi tesahüp etmiye adaptasyon deniliyor. O halde (adaptasyon) aşırmadır.” (Ulunay, 1941: 3) sözleriyle belirtir. Bu yazılarda sözü edilen metinlerin gizlenmiş çeviri olarak mı yoksa dil-ötesi intihal olarak mı isimlendirilebileceği ayrı bir tartışma konusu olabilir, ancak söz konusu faaliyetlerin intihalle yakın bir ilişkisi bulunduğunu, ya da en azından cumhuriyet döneminde “medenî dünyanın ahlak kaidelerinden uzak” bir eylem olarak değerlendirildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kanıyı destekleyen bir başka örnek de, adı 1940’larda bir intihal tartışmasına karışacak olan Ercüment Ekrem Talu’nun 1928 yılında *Meşale* dergisinde yazdığı bir yazıda intihal hakkında söyledikleridir.

İntihal... Şüphesiz ki ayıp, mezmum bir şeydir. “Sirkati şiir edene kat’ı zeban lâzımdır!..”a kadar varmayacağım. Fakat herhalde bazı muharrirlerimizin tenezzül ettikleri bu mevzu ve hatta metin sınırlamalarına edebiyatımızın selâmet ve istikbâli namına bir nihayet vermezsek, bu şâibenin bir gün bütün nesli hâzır ediplerini toptan töhmet altında bırakması ve kurunun yanında yaşın da yanması muhakkaktır. (Karaca’da Talu, 2017: 245)

Erken cumhuriyet döneminde bir yazar ya da şair için dil-ötesi intihal ithamlarına oldukça sık rastlanır. Bu ithamlar zaman zaman dönemin önemli isimlerinin de katıldığı büyük tartışmalara dönüşmüştür. Buna örnek olarak, Ercüment Ekrem Talu imzalı “Sarı Çarşafı Kadın” öyküsünün Fransız yazar Georges Duhamel’in bir öyküsünden intihal olduğu iddiasında bulunan Baha Dürder’in *Varlık*’ta yayımlanan yazısından sonra ortaya çıkan tartışmalar gösterilebilir.¹⁵ Ayrıca, Orhan Veli’nin *Yazık Oldu Süleyman Efendiye* şiirinin Paul Verlaine’den, *Dağ Başında* şiirinin ise Paul Éluard’dan intihal olduğu iddia edilmiştir (Yasa, 2008). Erken cumhuriyet döneminde intihalin yalnızca yabancı dildeki bir metinden değil, tercüme edilmiş hedef metinden de yapıldığı ile ilgili iddialar da ortaya atılmıştır. Örneğin, Yaşar Çimen oynanması için müsvedde olarak çevirip Şehir Tiyatrosu’na sunduğunu belirttiği İtalyan tiyatro yazarı Gherardo Gherardi’nin *Oro Puro* adlı eserinin tercümesinden Necip Fazıl Kısakürek’in intihal yoluyla *Para* isimli telif piyesi yazdığını iddia eder (Karaca, 2017;

¹⁴ Alıntılarda orijinal metindeki yazım şekli korunmuştur.

¹⁵ Bu tartışmalar, tarafımca henüz yayımlanmamış fakat yayın için başvurusu yapılmış bir çalışmada incelenmiştir (Arslan, 2018).

Özcan, 2007). Buna benzer bir başka vaka da Nahit Sırrı Örik'in *Eve Düşen Yıldırım* isimli *Milliyet* gazetesinde 1932 yılında tefrika edilen ve 1934'te kitap olarak basılan romanının, Selami İzzet Sedes'in 1929'da *Akşam* gazetesinde kaynak metin belirtilmeden tefrika edilen "adapte romanı" *Bağ Bozumu*'ndan intihal olduğu iddiasıdır (Karaca, 2017: 245-259). Bu iki vakadaki tercüme edilmiş bir eserden intihal yoluyla telif eser çıkarıldığı iddialarını, eğer doğruysa, çeviribilimi ilgilendiren farklı birer intihal pratiği olarak değerlendirmek mümkündür. Ancak, bu iddiaların tamamının doğru olduğunu varsaymak tehlikeli olabilir. Şakir Alparslan Yasa'nın Orhan Veli hakkındaki intihal iddiaları ile ilgili çalışmasında da belirttiği gibi, böyle iddialar zaman zaman yazarlar arasındaki kişisel çıkar çatışmalarından ve husumetlerden de doğabilmektedir (Yasa, 2008: 263-264). Bu yüzden söz konusu vakalar hakkında metin incelemesi yapmadan bir yargıya varmak zor görünmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye kültür tarihinde intihalin 15. yüzyıla kadar uzanan oldukça köklü bir geleneğinin bulunmasına rağmen, hem Osmanlı döneminde hem de erken Cumhuriyet döneminde etik dayanaklarla eleştirilen, kültürel norm olarak karşı çıkılan bir faaliyet olduğu görülebilir. Bu dönemde intihal iddiaları genellikle edebiyatçılar tarafından ortaya atılmıştır ve edebiyatçılar arasında tartışılmıştır. Okurların bu tartışma ve iddiaları nasıl alımladığı ile ilgili bilgi edinilebilecek bir kaynağa ulaşmak ise zor görünmektedir. Bir edebiyatçının başka bir edebiyatçı tarafından yazılan roman ya da öyküyü okurken yaşadığı *déjà lu* (Eoyang, 2003), yani daha önce aynı şeyin okunduğu hissi, birçok durumda intihal suçlamalarını doğurmuş gibi görünmektedir. Ayrıca, Türkiye tarihinde Osmanlı ve erken cumhuriyet döneminde intihal hakkında bilgi edinilebilecek çeşitli kaynaklar bulunmaktaysa da intihalin ve intihal tartışmalarının Türkiye'de 1960-2000 yılları arasındaki gidişatı hakkında bilgi edinilebilecek kaynak sayısı oldukça kısıtlıdır.¹⁶ Söz konusu yıllarda intihal hakkında yapılacak çalışmalar bu boşluğu doldurabilir.

Çeviribilimde Çeviri İntihali

Türkiye'de dil-ötesi intihal konusu yüzyıllardır tartışılan bir konu olsa da, çeviri intihali ortalama son 10-12 yıldır tartışılan bir konudur. Sabri Gürses, çeviri intihali vakalarının 21. yüzyılın başından itibaren görülmeye başladığını belirtir (Gürses, 2011) ancak erken cumhuriyet döneminde intihal tartışmalarının yoğunluğu ve yukarıda sözü edilen, çeviri metinden telif metin oluşturma tartışmaları bu tarihlerde de çeviri intihali vakalarının var olabileceğini düşündürmektedir. Bu konu, bu çalışmanın kapsamı dışında kalsa da ileride yapılacak çalışmalarda daha detaylı araştırılabilir.

¹⁶ Bir istisna olarak Burhan Günel ve Adalet Ağaoğlu arasında 1981'de başlayan intihal tartışması ile ilgili bkz. Balık ve Uğurlu, 2009.

2000'lerde Türkiye'de çeviri intihalleri büyük bir yaygınlık kazanarak araştırmacılar için dikkat çekici bir mahiyet kazanmıştır. Bunun ana sebebi ise 2004 ve 2005 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde hazırlanmış iki farklı 100 Temel Eser listesidir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğrencilere tavsiye ettiği bu eserler, yayımcılar için önemli bir gelir kaynağı oluşturma potansiyeline sahipti. Bu sebeple kısa süre içinde listede yer alan kitaplar birçok yayınevi tarafından tekrar basıldı. Mehmet Şahin ve diğerlerinin (2015: 199) belirttiği gibi, bu listeler hazırlandıktan sonra kısa süre içinde bazı yayımcıların eski çevirilerden intihal yaparak hayali çevirmen isimleriyle listede bulunan kimi eserleri yayımladığı görülmüştür. Benzer şekilde gazetelerin yanında düşük fiyatlarla hediye edilen birçok çevirinin de daha eski çevirilerden intihal olduğu araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir (Gürses, 2011; Şahin vd. 2015). 100 Temel Eser listesinin yayımlanmasından sonra intihal konusuna 2005 yılında *Radikal*'de yayımladığı yazısıyla dikkat çeken isimlerden birisi de Semih Gümüş'tür. Gümüş (2005: 66-70), o dönemde yeni kurulmuş olan İskele Yayıncılık'ın sadece 2005 yılı Temmuz ayında 55 klasik eser yayımladığını, bu kitaplardan 25'inin daha önce ismi hiç duyulmamış bir çevirmen ismiyle yayımlandığını tespit ederek söz konusu durumun olanaksızlığına dikkat çekmiştir. Bu çalışmalardan yola çıkarak, Türkiye'de çeviri intihali 100 Temel Eser listesinin yayımlanmasından sonra ortaya çıkmamış olsa da, bu tarihten sonra büyük bir artış göstererek araştırmacıların daha fazla ilgisini çektiği kanısına varılabilir.¹⁷ Gerçekten de son 12 yılda Türkiye'de çeviri intihaline gösterilen ilginin arttığı dikkat çekmektedir. Örneğin, 2006 yılında İstanbul Üniversitesi'nde düzenlenen *Çeviri ve Çevirmenliğin Etik Sorunları* başlıklı konferansta intihal, tartışılan konular arasındaydı. Araştırmacı Sabri Gürses, 2006 yılından beri aralıklarla *Çeviribilim* (ceviribilim.com) isimli internet sitesinde çeviri intihaline dikkat çekmektedir. *Varlık* dergisi 2007 Mart sayısında dosya konusu olarak çeviri korsanlığını incelemiştir. Benzer şekilde *SabitFikir* dergisi de 2011 yılında çıkan ikinci sayısında çeviri intihalini dosya konusu yapmıştır. Ayrıca, 2013 yılında çeviri intihallerini araştırmak amacıyla Mehmet Şahin tarafından yürütülen bir TÜBİTAK projesi başlatılmış ve proje 2015 yılında tamamlanmıştır.

Türkiye'de ve dünyada çeviri intihali ya da diller-arası intihal ile ilgili yapılmış akademik çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların genellikle üç ana noktaya odaklandığı görülmektedir. Bunlar: a) intihalin nasıl tespit edilebileceği (Şahin vd. 2015) ve sınırları (Apter, 2008; Eoyang, 2003; Gudbrodt, 2003; Leighton, 1994) b) tespiti yapılan bir intihal vakasının sunulması (Akyavaş, 2011; Çelik, 2007; Gürses, 2006b; Evirgen, 2007) ve c) intihalin etik (Parlak, 2007) ve kültürel/edebî yönüne (Caimotto, 2014; Gürses, 2008; Rolls ve Sitbon, 2013) odaklanan çalışmalar olarak

¹⁷ Bu liste yayımlanmadan önce de çeviri intihalinin varlığı ile ilgili bkz. Özpalabıyıklar, 2006 ve Parlak, 2008.

sınıflandırılabilir. İntihal vakalarının öznelereinden biri olan okuyucuların bu vakalar karşısında nasıl tepkiler verdiği ise bugüne kadar birçok ülkede karanlıkta kalmış bir konudur. Tek istisna olarak M. Cristina Caimotto'nun İtalyan komedyen Daniele Lutazzi'ye yöneltilen Amerikan komedyenlerinden intihal yaptığı iddiasına okuyucuların nasıl tepki verdiğini inceleyen çalışması gösterilebilir. Bu çalışmada Caimotto (2014: 168-172), bu iddia hakkında yapılan yorumlardan çeviri hakkında uzman olmayan kişilerin çeviriyi nasıl gördüğünü incelemek için faydalanmıştır ve birçoğunun çeviri ile kopyalama arasında bir fark görmediğini kaydetmiştir. Bu çalışma da benzer bir şekilde, yakın zamanda gerçekleşmiş bir intihal vakasına istinaden yazılan okur yorumlarını inceleyerek çeviri intihalinin okur tarafından nasıl alınıldığını incelemektedir. Bu sayede, intihalın toplumsal boyutu ile ilgili bilgi edinilerek intihalın okur gözüyle analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

Frankenstein Vakası

Çevirmen Yiğit Yavuz, 12 Haziran 2017 tarihinde Twitter hesabından yaptığı açıklamada Ayrıntı Yayınları tarafından Hande Yazıcı imzasıyla yayımlanan Mary Shelley'in *Frankenstein ya da Modern Prometheus* (2017) çevirisinin, kendisinin 2016 tarihinde aynı isimle İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yayımlanan çevirisinden intihal olduğunu iddia etmiştir. İddiasını metin içi örneklerle de destekleyen Yavuz, kelime bazında değişikliklerle çevirisinin birebir kopyalandığını belirtmiştir. Ayrıca, yayınevının kötü niyetli olmadığını düşündüğünü, konuyla ilgili kendi editörünü haberdar ederek gerekenin yapılmasını istediğini söylemiştir. Bu açıklamalardan sonra bir gün gibi kısa bir süre içerisinde Ayrıntı Yayınları resmî sosyal medya hesaplarından konuyla ilgili bir duyuru ve özür metni paylaşmıştır:

Yayınevimizin Klasik Dizisi içinde bu ay yayımladığımız *Frankenstein* [metinden aynen] (Mary Shelley) romanının Hande Yazıcı tarafından yapılan çevirisinin özgün olmadığı, daha önce Yiğit Yavuz tarafından yapılmış ve İş Bankası Kültür Yayınları tarafından basılmış çeviriden yararlandığı, yer yer doğrudan kullanma yoluna gidilerek intihale başvurulduğu görülmüştür. Bu durum yıllarını çeviri edebiyatına ve çeviri eserlere adanmış Ayrıntı Yayınları açısından kabul edilebilir değildir. *Frankenstein* [metinden aynen] kitabının dağıtımını durdurduğumuzu, piyasadaki nüshalarını da toplamaya başladığımızı, okurlarımıza duyuruyoruz. Yaşanan durumdan dolayı çevirmen Yiğit Yavuz'dan, İş Bankası Kültür

Yayınları'ndan ve okurlarımızdan özür diler,
üzüntümüzü bildiririz.¹⁸

Yayınevinin Twitter, Facebook ve Instagram üzerindeki sosyal medya hesaplarından duyurulan bu karar, ilgi çekerek çeviri konusunda uzman olmayan¹⁹ birçok sosyal medya kullanıcısının intihal hakkındaki görüş ve sorularını bu vaka üzerinden dile getirmesini sağlamıştır. Ayrıntı Yayınevi'nin çevirinin intihal olduğunu kabul ederek toplatılmasına karar vermesi sonrasında birçok çevrimiçi gazetede konu ile ilgili haber yayınlanmıştır. Ayrıca, *Evrensel* gazetesi Yavuz ile bir röportaj gerçekleştirmiştir. Yavuz, bu röportajda çevirisinin intihal edildiği sonucuna nasıl vardığını şu şekilde açıklamıştır:

Evvela çevirdiğim klasiklerin yeni çevirileri çıktığında, bunlara göz atmaya çalışmak adetimdir. Nasıl çevrilmiş, benim çeviri anlayışından farkları, eksikleri, üstünlükleri var mı, görmek isterim. Frankenstein'ın yeni bir çevirisi kısa zaman önce İletişim Yayınları'ndan çıkmıştı. Hemen ardından Ayrıntı Yayınları'nın da Frankenstein bastığını gördüm. Yayınevinin internet sitesine, kitabın ilk 16 sayfası konmuştu. Buradaki cümleler bana çok tanıdık geldi; kendi çevirimden olduklarını hemen anladım ve içim ürperdi. Derhal Editörüm Koray Karasulu'yu aradım ve "Ayrıntı'dan Frankenstein çıkmış, bizim çeviriden intihal edilmişe benziyor," dedim. Cümleleri örnekledim; Koray da benim gibi şaşırıp yazıklandı. Emin olmam lazım, diye düşünüp, aynı gün çantamda kendi çevirimle, kitapçıya giderek bu yeni Frankenstein'ı satın aldım ve oracıkta iki kitabı karşılaştırmaya başladım. Evet; yanılmamıştım. Yeni çeviri gibi sunulan bu metin, benim çevirim üzerinde acemice oynanmak suretiyle oluşturulmuştu. Çoğu cümlede sadece bir ya da iki kelime değiştirilmiş, birçok cümle olduğu gibi bırakılmıştı. (Aydemir'de Yavuz, 2017).

Yavuz, çevirdiği bir kitabın yeni bir çevirisi çıktığında bunu edinerek inceleyen tek çevirmen değildir. Birçok çevirmen, çevirdiği kaynak metnin yeni bir çevirisi çıktığında bunu inceleyerek olası bir intihal şüphesini dile getirmiştir (bkz. Akyavaş, 2011; Behramoğlu, 2007; Özgül, 2007). *Varlık*'ın 2007 Mart ayında çıkan çeviri korsanlığı özel sayısında röportaj yapılan birçok çevirmenin, çeviri intihali karşısında hukuki sürecin meşakkatli, masraflı ve uzun bir süreç oluşuyla ilgili endişelerini dile

¹⁸ Açıklama adresi: <https://twitter.com/ayrintiyayinevi/status/874589024006152196>
(Son Erişim Tarihi: 11.02.2018)

¹⁹ Konuyla ilgili yorumlarını belirtenler arasında çevirmen ve editör gibi çeviri hakkında bilgi sahibi kullanıcılar bulunsa da bunların sayısı oldukça azdır.

getirmesi (*Çevirmenler ve Çeviri Korsanlığı*, 2007), çevirmenlerin metinlerinden yapılacak olası intihalleri kendi olanaklarıyla tespit ederek adım atma konusundaki eğilimlerini açıklayabilir. Sonuç olarak, diğer birçok vakanın aksine, bu vakada yayınevinin intihal iddiasını kabul ederek kitabın piyasadan çekilmesi kararını vermesi konunun daha fazla duyulmasına ve görünürlük kazanmasına sebep olmuştur.

Yöntemsel ve Kavramsal Çerçeve

1960'ların sonundan itibaren edebiyat çalışmalarında ön plana çıkan alımlama kavramı araştırmacıların, dikkatini metin ve yazardan okuyucuya çevirmesini sağlamıştır. Alımlama kuramının temelinde, bir metnin tek başına anlamlı olmadığı, ancak okuyucunun tepkisi ve alımlaması ile anlam kazandığı görüşü yatmaktadır (Baer, 2014: 333; Brems ve Ramos Pinto, 2013: 142). Aynı bakış açısının çeviriyi ilgilendiren vakalar için de geçerli olduğu düşünülebilir. Vakalar da tıpkı metinler gibi, vakayı alımlayan “yorumlayıcı özneler” (Baer, 2014: 336) olarak okurların, vakanın gerçekleştiği dönemdeki anlayış, yorumlama ve değerlendirme ölçekleri üzerinden anlam kazanır. Şehnaz Tahir-Gürçağlar'ın belirttiği gibi araştırmacı, eleştirmen ve yazarlar tarafından kaleme alınan yazılar okurun görüşlerini ifade etmekte yetersizdir. Çünkü bu görüşler “gazete, dergi, ya da yayınevi gibi bir yayın kuruluşunun süzgecinden geçen ‘kurumsallaşmış’ bir görüş olarak oluşturulur” ve “yazar ya da eleştirmen daha profesyonel bir bakış açısıyla hareket eder” (Tahir-Gürçağlar, 2005: 166). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, aktif bir özne olarak günümüz okurlarının bir intihal vakasını hangi zeminde, hangi varsayımlar ve bakış açısıyla yorumladığı önem kazanmaktadır. Ayrıca, özne olarak okuyucuların intihal vakalarını nasıl alımladığı, okurun çeviri intihali hakkındaki farkındalığı hakkında da bilgi sağlayabileceğinden gelecekteki araştırmalar ve okur bilgilendirme çalışmaları için yol gösterici olabilir.

Okurların metin ve vakaları yorumlamasının arz ettiği öneme karşın alımlama araştırmalarının çeviribilimde büyük bir yer tuttuğu söylenemez. Bunun ana sebebi olarak ise okur yorumlarına ulaşmanın yöntemsel zorluğu gösterilebilir. Özellikle tarihî vakalarda okurların değerlendirmesi ile ilgili veri içeren kaynak elde etmek birçok durumda imkân dâhilinde olmayacaktır. Bu noktada, günümüz okurlarının alımlamasını araştırmada sosyal medya ve diğer çevrimiçi platformlar verimli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde yüksek kullanıcı sayısına sahip olan, okurların gerçek kimliklerini açıklamak zorunda kalmadan düşüncelerini ifade edebildikleri sosyal medya kanalları ve internet siteleri okurların bakış açısını öğrenmede faydalı bir araçtır (bkz. Işıklar Koçak, 2017). *We are social* ve *Hootsuite* tarafından her sene yayımlanan, dünya ve ülke bazında teknoloji kullanım istatistiklerini içeren geniş kapsamlı rapora göre Türkiye’de 2018 yılı Ocak ayı itibarıyla internet kullanıcılarının sayısı 54.33 milyon, aktif sosyal medya

kullanıcılarının sayısı ise 51 milyondur (2018 *Digital Yearbook*: 232). Ayrıca, kullanıcılarla yapılan anketler sonucunda ulaşılan sonuca göre, herhangi bir aygıt kullanarak sosyal medyada geçirilen ortalama süre günlük 2 saat 48 dakikadır (*Digital in 2018 Global Review*: 58). Sosyal medya platformlarından Facebook'un Türkiye'deki kullanıcı sayısı 51 milyon, Instagram'ın ise 33 milyondur (a.g.e. 62, 76). Bu verilerden hareketle, kitaplar hakkında tartışmaların yürütüldüğü bloglar ve forumlara kıyasla popüler sosyal medya kanallarının çok daha büyük bir kesime hitap ettiğini ve sosyal medya kanallarının çeviribilimde ve diğer disiplinlerde alımlama çalışmaları için önemli bir kaynak oluşturabileceğini belirtmek yanlış olmayacaktır. Elbette, günümüzde okur yorumlarının paylaşıldığı başlıca mecralardan olan bu sosyal medya kanallarından veri elde etmenin bazı zorlukları bulunmaktadır. Sitelerdeki yorum ve tartışmaların muazzam genişliği veri aranan konu hakkında gönderilere ulaşılmasını zorlaştırabilir. Twitter'da bu durum arama özelliği sayesinde giderilebilir. Facebook ve Instagram gibi sosyal medya kanallarında ise araştırma yapılan konu ile ilgili yorumların bir arada toplanabileceği bir gönderi ya da grup bulunması gerekmektedir. Sonuç olarak, Twitter'ın arama özelliği sayesinde ve diğer sitelerde konu ile ilgili yorumların toplandığı gönderiler elde edildiğinde alımlama çalışmasına veri sağlayabilecek bilgilere erişilebilir.

Bu çalışmada Ayrıntı Yayınevi'nin kitabın piyasadan çekilme kararını duyurarak özür dilediği üç farklı sosyal medya kanalında konu ile ilgili yapılan okur yorumları, okurların çeviri ve intihalle ilgili varsayımları ve intihal vakasının değerlendirilmesi açısından analiz edilecektir. Ayrıntı Yayınevi tarafından sosyal medya kanallarında yayımlanan söz konusu gönderiye cevaben yazılmış yorumlar bir araya getirilerek toplamda 78 farklı kullanıcının konuyla ilgili yorumlarından meydana gelmiş bir bütüncü oluşturulmuştur (bkz. Ekler). Bu bütüncü dâhilinde, çok sayıda okur tarafından dile getirilen ya da diğer okurların beğenisini kazanan yorumlar üzerinden okurların çeviri intihaline bakış açısı hakkında çıkarımda bulunulacaktır. Kişilik haklarına saldıran, küfür ve/veya hakaret içeren yorumlar bütüncüye eklenmemiştir. Yalnızca emoji(ler)den oluşan ve anlamı muğlak yorumlar da bütüncü dışında bırakılmıştır. Toplanan yorumlarda, daha kolay okunmasını ve anlaşılmasını sağlamak için, yazım ve imlâ düzeltmesi yapılmıştır. Kullanıcı isimleri ve hesap adresleri gizlenmiş, yorumlar anonim olarak bütüncüye eklenmiştir.

Okurların Frankenstein Vakasına Bakış Açısı

Ayrıntı Yayınları'nın Twitter, Facebook ve Instagram hesaplarından paylaştığı ve Hande Yazıcı imzalı çevirinin özgün olmadığını duyurarak çeviriyi piyasadan toplatma kararı aldığını duyurduğu gönderiye cevap vererek fikir belirten okuyucuların tepkilerinde dikkat çeken üç ana unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yayınevini “ilkeli tutumundan” dolayı tebrik eden okur sayısının çokluğudur. 77 kullanıcıdan 37'si, yani neredeyse yarısı

intihal vakası sonrasında Ayrıntı Yayınları'nın kitabın piyasadan toplatma kararını takdirle karşılamaktadır. Bu yorumların bazıları şöyledir:

K. 10 – Tebrikler, takdir ettim.

K. 11 – Yayınevine teşekkürler.

K. 16 – İşte sırf bu yüzden Ayrıntı'dan çıkan her kitabı gözü kapalı alabilirim.

K. 17 – Ayrıntı'ya da bu yakıştırdı.

K. 26 – Tebrikler, herkes böyle yapsa, piyasa temizlenir eminim! Büyük erdem...

K. 45 – Üstünü kapatmadığınız için bir kitap kurdu olarak teşekkür ederim.

K. 63 – Hassasiyetiniz ve dürüstlüğünüz için tebrikler.

K. 64 – Sizin bunu açıklamanız, güvenimizi daha da arttırmıştır.

K. 66 – Hassasiyetiniz ve emeğe saygınız için ayakta alkışlıyorum sizleri! Bu bir kalitedir, bu bir dürüstlüktür. Sade bir okur olarak teşekkür ediyorum siz Ayrıntı Yayınları ailesine. İyi ki varsınız. Sizin gibilerin artması dileğiyle...

K. 74 – Tebrik ederim koca yüreğiniz için iyi ki sizin gibi yayın evleri var. Umutlu olan insanlara...

Yukarıdaki ve benzeri yorumları yapan okurların intihal karşısında, sorgulayıcı aktif bir duruştan çok edilgen bir duruş sergilediği iddia edilebilir. Bu okurlar, intihalin sebeplerini, yaptırımlarını, sonuçlarını ve yayınevi tarafından kitabın yayımlanmasına kadar geçen süreçte nasıl fark edilmediğini sorgulamamaktadır. Yayınevinin, kuşkusuz sorumlularından biri olduğu hatayı telafi etmek adına attığı adım ve dilediği özür karşısında yayınevinin tebrik edilmesinin sebebi yorumların birçoğunun daha eski tarihlerden beri Ayrıntı Yayınları'nı seven ve takip eden kullanıcılar tarafından yazılması olabilir. Bilindiği gibi, normal şartlarda özür dileyen bir kurum ya da kişinin tebrik edilmesi beklenmez. Okuyucu yorumlarından anlaşıldığı kadarıyla, yayınevinin bu kadar fazla tebrik edilmesinin sebeplerinden birisi de olayın üstünü kapatarak kitabı toplatmak yerine sosyal medya hesaplarından duyurarak bunu yapmasıdır. İntihale maruz kalan çeviriyi yayımlayan İş Bankası Kültür Yayınları'nın resmî hesabından yaptığı “Nitelikli yayıncılığın temel taşlarından Ayrıntı Yayınları'na gösterdikleri hassasiyet nedeniyle teşekkür ederiz.” yorumu da yayınevine gelen övgüleri tetiklemiş olabilir. Yayınevini tebrik eden okurlara zıt olarak, bu durumu garipseyen ve yayınevinin önemli sorumluluğu bulunduğunu belirten sadece tek bir okur bulunmaktadır. Kullanıcı 72, bir istisna olarak “Çevirmenin değil sizin hatanız! Tam komedi, bir de Ayrıntı Yayınları'na

teşekkür ediyorlar, kutluyorlar.” demiştir. Bu noktada, okur yorumlarını yayınevinin intihal konusundaki sorumluluğu bağlamında değerlendirdiğimizde okurların çok büyük bölümü yayınevini intihal vakasının sorumlusu olarak görmemekte, bilakis tebrik etmektedir.

Okur yorumlarının kalan %50’lik kısmının önemli bir bölümünde dikkat çeken ikinci ana mesele editörün, intihal çevirinin basılmasında ne kadar sorumlu olduğu ile ilgilidir.

K. 1 – Yayına hazırlayan editörünüzü de bir değerlendirin. İntihali öncelikle fark etmesi gereken olur. Çevirmen kadar suçlu ve sorumludur. (63 Beğeni)

K. 3 – Ayrıntı kendine yakışanı yapmış. Editöre boşa yüklenmeyin. Herkes her kitabın her çevirisini okuyamaz. Hata çevirmende. Yazık etmiş kendine. (42 Beğeni)

K. 4 – Editör her kitabın her çevirisini değil sadece "üzerinde çalıştığı kitabın" varsa çevirilerini karşılaştıracak ki işini doğru yapmış olsun.

K. 3 – Bir-iki çevirisi olan bir kitap olsa haklısınız derim ama Frankenstein gibi klasiklerde çok zor. Sadece Kitapyurdu’nda 38 ayrı baskısı var.

K. 6 – Editörler ne işe yarıyor? (8 Beğeni)

K. 14 – Yayın editörleri ne iş yapmaz sorusunun açık bir cevabı. (9 Beğeni)

K. 28 – Peki bu özürde yeterli editörünüz olmamasının ya da yarattığımız çalışma şartlarının da bir payı var mı?

K. 39 – Editörden niçin bahsedilmiyor, yoksa editör yok mu?

K. 42 – Editörleri yok ki...

K. 43 – Çevirmen ve editör konusunda hassas olmak gerek.

Yorumlardan görülebileceği gibi, yayınevinin yayımladığı metinde kitabın editörlük süreci ve editörü hakkında bir açıklama bulunmamasına rağmen intihal vakasını sorunsallaştıran bir grup okur, konuyu editörün sorumluluğu bağlamında tartışmıştır. Okurların çoğunun editörü intihalin sorumlularından biri olarak değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Böyle düşünen okurların dayanak noktasını oluşturan şey, editörün görevlerinden birisinin de yeni yayımlanacak çeviriyi, varsa daha önce yayımlanan çevirilerle kıyaslamak olduğudur. Çevirmen Yiğit Yavuz da verdiği röportajda intihal çevirinin yayımlanmadan önce geçtiği süreçlerde fark edilmesi gerektiğini belirterek editörün önemini işaret eder: “Bir kere, çalışacakları kişileri iyi seçmeleri gerekirdi. Anladığım kadarıyla, yayınevi kadrosunda olmayan bir

editörle çalışmışlar; yani dışarıdan iş yaptırmışlar” (Aydemir’de Yavuz, 2017). Ne var ki, bir yeniden-çevirinin taslak metninin eski çevirilerle kıyaslanmanın editörün görevi olup olmadığı konusu muğlak görünmektedir. Örneğin, Savaş Kılıç’ın (2015) redaktör ve editörlerin görevleri konusunda Elçin Gen ve Bülent Doğan ile yaptığı röportajda editör ya da redaktörün görevleri arasında eski çevirilerle kıyaslama yapılması gibi bir görev tanımı bulunmamakta, yalnızca hedef metnin kaynak metinle kıyaslanması gerektiğinden söz edilmektedir. Benzer, şekilde Armağan Ekici (2015) de editörlükle ilgili yazısında hedef metin taslağının “özgün metinle cümle cümle karşılaştırması” gerektiğini belirtse de eski çevirilerle ilgili bir karşılaştırmadan söz etmez. Ancak, okurların bir kısmının çeviri eser editöründen böyle bir karşılaştırmayı yapmasını beklediğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Okur yorumlarında çeviri intihali açısından dikkat çeken üçüncü nokta ise bazı okurların “çeviride intihal olamayacağı” yönündeki görüşleridir.

K. 2 – Çeviride intihal... İlginçmiş... Sonuçta bir cümle başka bir dile kaç değişik biçimde çevrilebilir ki? Öze sadık kalınırsa bence en fazla iki. (3 Beğeni)

K. 23 – Çeviriden intihal biraz muğlak değil mi? Kaynak metin sabit olduğuna göre o metinden yapılacak çeviriler birbirine benzemez mi?

K. 24 – Benzemez, bazı basit cümleler birbirini andırabilir ama her sayfada onca cümle aynıysa bu intihaldir. Bir cümle birçok şekilde çevrilebilir.

K. 25 – Hele edebî bir eserde hiç benzemez. Çeviri bir anlamda yeniden yazmaktır.

Bu okurların çeviriyi yaratıcılıktan uzak, mekanik bir kopyalama faaliyeti olarak gördüğü, bu sebeple de çeviride intihal gibi bir kavramın var olamayacağı görüşüne sahip oldukları düşünülebilir. Görüldüğü gibi, bu sorular diğer kullanıcılar tarafından cevaplanmıştır. Ancak, benzer bir görüş, Yiğit Yavuz’un intihal iddiasını açıkladığı sosyal medya hesabında da kendini şöyle gösterir: “Hakikaten soruyorum, çok basit bir dilde yazmış gibi geldi bana. Çeviriyi ne kadar farklı yapabilir ki. İntihal demek bence çok ağır.”²⁰ Böyle yorumlar sayıca nispeten az olsa da, çeviri intihalinin ne olduğunu anlamayan ve dolayısıyla Ayrıntı Yayınları’nın paylaşımını anlamlandıramayan okurların bir kısmının konuyla ilgili yorum yapmaktan imtina ettiği düşünülürse, aslında bu bakış açısının genel olarak daha büyük bir kitlenin görüşlerini temsil ettiği sonucuna varmak mümkündür. Bu bağlamda açıktır ki belirli bir okur kitlesi de çevirinin yaratıcı bir yeniden-

²⁰ <https://twitter.com/Radyomani/status/874330944391565313> (Son Erişim Tarihi: 15.02.2018)

yazma eylemi olduğunu bilmemektedir. Söz konusu okurların bu sebeple olası intihal vakalarına karşı ılımlı yaklaşabilecekleri görülmektedir.

SONUÇ

Bu araştırmada, çeviri intihaline odaklanan akademik çalışmalarda şimdiye dek göz ardı edilmiş bir özne olarak günümüz okurlarına odaklanılmış ve yakın tarihli bir intihal vakası üzerinden okurların çeviri intihali algısı ön plana çıkartılmaya çalışılmıştır. Yapılan inceleme göstermektedir ki okurların %50'ye yakın bir bölümü çeviri intihali karşısında edilgen bir tavır sergileyerek konuyu sorunsallaştırmaktan kaçınmıştır. İntihali değerlendiren bir grup okur ise konuyu genellikle editörün rolü üzerinden tartışmış, yayınevının sorumluluğu birçok yorumda arka plana itilmiştir. Bunlara ek olarak, bir başka okur grubunun da çeviri intihalinin ne olduğu konusunda bir farkındalığa sahip olmadığı görülmüştür.

Okur alımlaması ile ilgili çeviri tarihi çalışmalarında (Tahir-Gürçağlar, 2005; Erkul Yağcı, 2011) ulaşılan okurların görünür, aktif ve eleştirel bir yaklaşım sergilediği bulgusu, bu çalışmada incelenen güncel okur yorumları ile kıyaslandığında daha az geçerli görünmektedir. Buna ek olarak, kitaplarla ilgili forum ve bloglarda yazan günümüz okurlarının yeniden-çeviri ile ilgili yüksek farkındalık seviyesine (Işıklar-Koçak, 2017) kıyasla Facebook, Twitter, Instagram gibi internet sitelerindeki okurların daha düşük bir farkındalık düzeyine sahip olduğu iddia edilebilir. Buna sebep olarak, örneğin bir dergiye/yayınevına mektup yazan ya da kitaplarla ilgili bir forumda çevirilerle ilgili görüş belirten okurların edebiyat ve çeviri hakkındaki genel bilgi birikiminin ve ilgisinin popüler sosyal medya kanalları gibi çok daha fazla kullanıcıya sahip, dolayısıyla genel kanıyı temsil değeri daha yüksek olan internet sitelerinde yazan okurlara kıyasla daha yoğun olması gösterilebilir.

Okurlar, metin ve vakaların anlamlandırılmasında rol oynayan başlıca özneler olmanın yanı sıra yayınevlerinin belirledikleri politikaları etkileyen en önemli unsurlardır. Bu sebeple, okurların intihal vakaları karşısındaki bilgi ve farkındalık eksikliği yeni intihal vakaları için elverişli bir ortam yaratabilir. Okurların, bu çerçevede, çeviri intihalinin önlenmesinde veya yaygınlaşmasında rol oynadığını iddia etmek yanlış olmayacaktır. Çeviri intihali ile ilgili gelecekteki çalışmalarda okurun rolünün göz ardı edilmemesi olguların daha bütüncül bir bakış açısından değerlendirilmesini sağlayabilir.

Araştırmanın ortaya çıkardığı sonuçlardan biri de çeviri ile bağlantılı intihal faaliyetlerinin Türkiye/Osmanlı çeviri tarihinde köklü bir geleneğe sahip olduğudur. Gelecekte bu alanda yapılacak tarihsel çalışmalar bu geleneğin daha detaylı bir şekilde ortaya çıkarılmasını sağlayarak intihal faaliyetleri ile ilgili genel bilgi birikimini arttırabilir. Ayrıca, bu çalışmanın verileri, ileride intihalin okur tarafından nasıl alımlandığını inceleyecek çalışmalar için bir çıkış noktası olabilir. Yine gelecekteki çalışmalarda,

okurlarla yüz yüze görüşme ya da anket yoluyla okurların çeviri intihali hakkındaki bilgi ve farkındalığını ölçmek adına önemli bir katkı sunacaktır. Son olarak, güncel metin ya da vakalara dair alımlanma çalışmalarında popüler sosyal medya kanallarının verimli bir kaynak olarak kullanılabilmesi ve araştırmacılar için faydalı bir alternatif oluşturduğu sonucuna varılabilir.

KAYNAKÇA

“2018 Digital Yearbook” (2018). *We Are Social ve Hootsuite*.
<https://www.slideshare.net/wearesocial/2018-digital-yearbook-86862930>

(Son Erişim Tarihi: 10.03.2018).

Akyavaş, B. (2011). Bir Çeviri Faciası. *Belleten* 273: 579-607.

Altay, A. (2011). XVI. Yüzyıl Osmanlı Dünyasında Bir İntihal Örneği: Düstürü'l-Mülk Vezîrî'l-Melik ile Şeyhoğlu'nun Marzûban-name Tercümesi Arasındaki Olağan Dışı Benzerliğin Analizi. *Turkish Studies* 6(2): 177-186.

Anderson, M. S. ve Steneck, N. H. (2011). The problem of plagiarism. *Urologic Oncology: Seminars and Original Investigations*. 29: 90-94.

Apter, E. (2008). What is yours, ours and mine: Authorial ownership and the creative commons. *October* 126: 91-114.

Arslan, D. U. (yayın aşamasında). Türkiye Erken Cumhuriyet Döneminde Çeviri üzerine Eleştirel Metinler: 1940'larda Tercüme Münakaşaları. [Yayın için başvurusu yapılmış metin].

Arwin, C. ve Tahaghoghi, S. M. M. (2006). Plagiarism detection across programming languages. *ACSC '06 Proceedings of the 29th Australasian Computer Science Conference* (ss. 277-286). Hobart, Avustralya: Australian Computer Society.

Aslantepe, S. (2012). “Çeviride İntihal” ve Hoşgörü. *Çeviribilim*.
<http://ceviribilim.com/?p=5383> (Son Erişim Tarihi: 10.02.2018).

Aydemir, V. (2017). Çevirmen Yiğit Yavuz: İntihal her yerde. *Evrensel*.
<https://www.evrensel.net/haber/323685/cevirmen-yigit-yavuz-intihal-her-yerde> (Son Erişim Tarihi: 11.02.2018).

Baer, B. J. (2014). Translated Literature and the Role of the Reader. Sandra Bermann ve Catherine Porter (editörler). *A Companion to Translation Studies* (ss. 333-345). Chichester: Wiley Blackwell.

Balık, M. ve Uğurlu, S. B. (2009). Bir Sahtekârlık Suçlaması: Bir Düşün Gecesi Huxley'den Aşırma mı? *Yazın ve Değişim Araştırmaları* (ss. 304-325). Editörler Neslihan Kansu-Yetkiner ve Derya Duman. 14-16 Mayıs 2008. İzmir, Türkiye: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları.

Behramoğlu, A. (2007). Çevirmenler ve Çeviri Korsanlığı. *Varlık* 1194: 26.

Brems, E. ve Ramos Pinto S. (2013). Reception and Translation. Yves Gambier ve Luc van Doorslaer (editörler). *Handbook of Translation*

Studies Volume 4 (ss. 142-147). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Caimotto, M. C. (2014). Transcreating a new kind of humour: the case of Daniele Luttazi. *Cultus: the Intercultural Journal of Mediation and Communication* 7: 158-174.

Coulthard, M. (2010). Forensic Linguistics: the application of language description in legal contexts. *Langage et société* 132(2): 15-33.

Çelik, Ö. (2007). Robinson Crusoe Metinleri Bağlamında Çeviri İntihalleri. *Varlık* 1194: 20-24.

“Çevirmenler ve Çeviri Korsanlığı” *Varlık* 1194: 25-28.

“Digital in 2018 Global Overview” (2018). *We Are Social ve Hootsuite*. <https://www.slideshare.net/wearesocial/digital-in-2018-global-overview-86860338> (Son Erişim Tarihi: 10.03.2018).

Durmuş, İ. (2000). İntihal. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (ss. 347-350). Cilt 22. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Ekici, A. (2015). “Bilinen bilinmeyenler” ve “bilinmeyen bilinmeyenler”. *K24*. http://t24.com.tr/k24/yazi/editor_cevirmen,347 (Son Erişim Tarihi 15.02.2018).

Eoyang, E. C. (2003). Déjà lu: Recurrence, Allusion, and Plagiarism in Translation. “*Borrowed Plumage*” *Polemical Essays on Translation* (ss. 105-120). Amsterdam/New York: Rodopi.

Erkul Yağcı, A. S. (2011). *Turkey’s Reading (R)evolution: A Study on Books, Readers and Translation 1840-1940*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

Evirgen, Ş. (2007). Çeviride İntihal: Montaigne’in “Denemeler”i. *Varlık* 1194: 17-19.

Garner, H., Pulverer, B., MaruSic, A., Petrovecki, M., Loadman, J., Zhang, Y. (2012). Science publishing: How to stop plagiarism. *Nature* 481: 21-23.

Gudbrodt, H. (2003). *Joint Ventures: Authorship, Translation, Plagiarism*. Bern: Peter Lang.

Gümüş, S. (2005). Müstehcen Neşriyatın Mucizeleri. *Eleştirinin Sis Çanı* (pp. 66-70). İstanbul: Can Yayınları.

Gürses, S. (2006a). İntihal: Nasıl Olağanlaştırılıyor. *Çeviribilim*. <http://ceviribilim.com/?p=421> (Son Erişim Tarihi: 10.02.2018).

Gürses, S. (2006b). Gogol: Gerçekten Ölü Canlar. *Çeviribilim*. <http://ceviribilim.com/?p=135> (Son Erişim Tarihi: 11.02.2018).

Gürses, S. (2008). Çeviri İntihali: Kültür Ekosisteminin Paraziti. *Çeviri Etiği Toplantısı: Çeviri ve Çevirmenliğin Etik Sorunları* (ss. 133-146). Yay. Haz. Betül Parlak. 7-8 Aralık 2016. İstanbul, Türkiye: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Gürses, S. (2011). Translational Plagiarism: National History Global Prospects. *Çeviribilim* 4: 6-7.

Hulusi, Ş. (1941). Bir Adaptasyon Çıracılığı, Telifi Tercüme Diye Yutturma, ve saire. *Varlık* 185(11): 394-396.

Işıklar Koçak, M. (2017) Readers of Retranslation on Online Platforms. *Turkish Studies* 12/15: 413-430.

Karaca, E. (2017). *Türk Edebiyatında Kavga*. İstanbul: Kibele Yayınları.

Kent, C. K. ve Salim, N. (2010). Web based cross language plagiarism detection. *Second International Conference on Computational Intelligence, Modelling and Simulation* (ss. 199-204). Bali, Endonezya: IEEE Computer Society.

Kılıç, S. (2015). Çevirmen ve redaktör ne iş yapar? *K24*. <http://t24.com.tr/k24/yazi/redaktor-ve-editor-ne-is-yapar,340> (Son Erişim Tarihi 15.02.2018)

Leighton, L. G. (1994). Translation and Plagiarism. *The Slavic and East European Journal*. 38(1): 69-83.

Nayır, Y. N. (1941). Gürültü Uyandıran bir Yazı. *Varlık* 183(11): 356-357.

Özcan, M. (2007). Necip Fazıl Kısakürek'in Para Piyesi ve Etrafındaki Tartışmalar. *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi* 18: 179-214.

Özdiş, H. (2015). Osmanlı Mizah Basınının İntihalle İmtihanı: Punch or the London Charivari'den "Adaptasyonlar". *Kebikeç* 39: 423-442.

Özgül, M. (2007). Çevirmenler ve Çeviri Korsanlığı. *Varlık* 1194: 25.

Özpalabıyıklar, S. (2006). Bir Çeviri Hırsızlığımı Nereye İhbar Edebilirim? *Çeviribilim*. <http://ceviribilim.com/?p=155> (Son Erişim Tarihi: 11.02.2018).

Parlak, B. (2007). Çeviri Etiği Açısından İntihaller. *Varlık* 1194: 3-8.

Parlak, B. (2008). Çeviri İntihalleri Bağlamında İlahi Komedi. *Çeviri Etiği Toplantısı: Çeviri ve Çevirmenliğin Etik Sorunları* (ss. 147-160). Yay. Haz. Betül Parlak. 7-8 Aralık 2016. İstanbul, Türkiye: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Potthast, M., Barrón-Cedeño, A., Stein, B., Rosso, P. (2010). Cross-language plagiarism detection. *Language Resources and Evaluation* 45: 45-62.

Rolls, A. Sitbon, C. (2013). ‘Traduit de l’americain’ from Poe to the Série Noire: Baudelaire’s greatest hoax? *Modern & Contemporary French* 21(1): 37-53.

Shelley, M. (2016). *Frankenstein ya da Modern Prometheus*. Çev. Yiğit Yavuz. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Shelley, M. (2017) *Frankenstein ya da Modern Prometheus*. Çev. Hande Yazıcı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sousa-Silva, R. (2014). Detecting translingual plagiarism and the backlash against translation plagiarists. *Language and Law / Linguagem e Direito* 1(1): 70-94.

Şahin, M., Duman, D., Gürses, S. (2015). Big business of plagiarism under the guise of (re)translation. *Babel* 61(2): 193-218.

Tahir-Gürçağlar, Ş. (2005). “Türkiye’de Çevirmen Üzerine Söylemler” *Kapılar: Çeviri Tarihine Yaklaşımlar* (ss. 83-123). İstanbul: Scala Yayıncılık.

Tahir Gürçağlar, Ş. (2009). Retranslation. Mona Baker ve Gabriela Saldanha (ed.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (ss. 233-236). Lonra/New York: Routledge.

Tolasa, H. (2002). *Sehi, Latifi, Aşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Toska, Z. (2002). Evaluative Approaches to Translated Ottoman Turkish Literature in Future Research. Saliha Paker (ed.). *Translations: (re)shaping of literature* (ss. 58-76). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies – and beyond*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Turell, M. T. (2008). Plagiarism. John Gibbons ve M. Teresa Turell (ed.). *Dimensions of Forensic Linguistics* (ss. 265-299). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Ulunay, R. C. (1941). Ali ile Veli. *Tan* 2242. 15 Sonteyrin 1941: 3.

Wager, E. (2014). Defining and Responding to Plagiarism. *Learned Publishing* 27: 33-42.

Yasa, Ş. A. (2008). “Koyunu Hazmederek Arslan Kalmak” Orhan Veli’ye Yönetilen Taklit ve İntihal Suçlamaları. *Erdem* 52: 261-276.

EKLER**Ayrıntı Yayınları Twitter Hesabında Yapılan Yorumlar**

Kaynak:

<https://twitter.com/ayrintiyayinevi/status/874589024006152196> (Son Erişim Tarihi: 11.02.2018)

Ayrıntı Yayınevi: Açıklama ve Özür!**AÇIKLAMA VE ÖZÜR**

Yayınevimizin Klasik Dizisi içinde bu ay yayımladığımız *Frankenstein* (Mary Shelley) romanının Hande Yazıcı tarafından yapılan çevirisinin özgün olmadığı, daha önce Yiğit Yavuz tarafından yapılmış ve İş Bankası Kültür Yayınları tarafından basılmış çeviriden yararlandığı, yer yer doğrudan kullanma yoluna gidilerek intihale başvurulduğu görülmüştür.

Bu durum, yıllarını çeviri edebiyatına ve çeviri eserlere adanmış Ayrıntı Yayınları açısından kabul edilebilir değildir. *Frankenstein* kitabının dağıtımını durdurduğumuzu, piyasadaki nüshalarını da toplamaya başladığımızı, okurlarımıza duyururuz.

Yaşanan durumdan dolayı, çevirmen Yiğit Yavuz'dan, İş Bankası Kültür Yayınları'ndan ve okurlarımızdan özür diler, üzüntümüzü bildiririz.

AYRINTI YAYINLARI

İş Bankası Kültür Yayınları – Nitelikli yayıncılığın temel taşlarından Ayrıntı Yayınları'na gösterdikleri hassasiyet nedeniyle teşekkür ederiz. (91 Beğeni)

Kullanıcı (K.) 1 – Yayına hazırlayan editörünüzü de bir değerlendirin. İntihali öncelikle fark etmesi gereken odur. Çevirmen kadar suçlu ve sorumludur. (63 Beğeni)

K. 2 – Çeviride intihal... İlginçmiş... Sonuçta bir cümle başka bir dile kaç değişik biçimde çevrilebilir ki? Öze sadık kalınırsa bence en fazla iki. (3 Beğeni)

K. 3 – Ayrıntı kendine yakışanı yapmış. Editöre boşa yüklenmeyin. Herkes her kitabın her çevirisini okuyamaz. Hata çevirmende. Yazık etmiş kendine. (42 Beğeni)

K. 4 – Editör her kitabın her çevirisini değil sadece "üzerinde çalıştığı kitabın" varsa çevirilerini karşılaştıracak ki işini doğru yapmış olsun.

K. 3 – Bir-iki çevirisi olan bir kitap olsa haklısınız derim ama Frankenstein gibi klasiklerde çok zor. Sadece Kitapyurdu'nda 38 ayrı baskısı var.

K. 4 – Yayınevi böyle bir klasik eseri 39. kez çevirmeye kalkıyorsa diğer 38 çeviriyi beğenmemiş olmalı ama bu durumda hiç okumadığı ortaya çıkıyor.

K. 5 – Geçmiş olsun. Kolay ve ucuz bir karar değil sonuçta.

K. 6 – Editörler ne işe yarıyor? (8 Beğeni)

K. 7 – Seviyorum sizi.

K. 8 – Editörleriniz şüphesiz bu durumu daha önce fark etmeliydi ama kitabı toplatmanız doğru bir karar. (5 Beğeni)

K. 9 – Ayrıntı sen ne yüce gönüllü bir yayınevisin. Tebrikler.

K. 10 – Tebrikler, takdir ettim.

K. 11 – Yayınevine teşekkürler.

K. 12 – Alkış.

K. 13 – Neyse ki tarafımızca kredisi oldukça yüksektir Ayrıntı Yayınevi'nin.

K. 14 – Yayın editörleri ne iş yapmaz sorusunun açık bir cevabı. (9 Beğeni)

K. 15 – Tebriği hak eden bir şeffaflık ve ülkenin giderek kangrenleşen bir meselesi; İNTİHAL...

K. 16 – İşte sırf bu yüzden Ayrıntı'dan çıkan her kitabı gözü kapalı alabilirim.

K. 17 – Ayrıntı'ya da bu yakışırdı.

K. 18 – Beklediğim bir davranıştı, hele daha dün yayınevinizi şiddetle tavsiye ettikten sonra daha bir anlam kazandı.

K. 19 – Bu arada birçok yayınevinin Nobelli klasikleri 1960'ların Hayat Neşriyat Yay. ve Altın Kitaplar'ından yuvarlayarak yayınladığını da belirtelim. (39 Beğeni)

K. 20 – Bin kişi size yüklenecek, yüz kişi farklı yerleri eleştirecek, çok takmayın; hatadır olmuştur, özür gelmiştir. Tebrikler.

K. 21 – Kesinlikle "Ayrıntılar önemlidir." Vicdanlı tutumunuzu takdir ettik.

K. 22 – Keşke editörünüz işine biraz önem verse de çevirmenin intihali de özür yazısına "Frankenstein" yazamadığınız da önceden anlaşılmalı.

K. 23 – Çeviriden intihal biraz muğlak değil mi? Kaynak metin sabit olduğuna göre o metinden yapılacak çeviriler birbirine benzemez mi?

K. 24 – Benzemez, bazı basit cümleler birbirini andırabilir ama her sayfada onca cümle aynısı bu intihaldir. Bir cümle birçok şekilde çevrilebilir.

K. 25 – Hele edebî bir eserde hiç benzemez. Çeviri bir anlamda yeniden yazmaktır.

K. 26 – Tebrikler, herkes böyle yapsa, piyasa temizlenir eminim! Büyük erdem...

K. 27 – Gönderilen her çeviri kontrol etmeden yayınlıyor musunuz proofreading yapacak birisi yok mu koskoca yayınevinde?

K. 28 – Peki bu özürde yeterli editörünüz olmamasının ya da yarattığınız çalışma şartlarının da bir payı var mı?

K. 29 – Özür metninde kitabın isminin yanlış yazılmış olması da düşülen durumun açıklaması gibi sanki.

K. 30 – Keşke editörünüz işine biraz önem verse de çevirmenin intihali de özür yazısına "Frankenstein" yazamadığınız da önceden anlaşılmalı.

K. 31 – Frankenstein'ı yanlış yazmışsınız. (12 Beğeni)

K. 32 – Bilmeden satın alanlar içinde bir telafiniz olacak mı?

Ayrıntı Yayınları – Elbette. Satın almış olduğunuz kitabı yayınevimizden değiştirebilir ya da kargo ile gönderip yeni bir kitap talep edebilirsiniz.

Ayrıntı Yayınları Facebook Hesabında Yapılan Yorumlar

Kaynak:

<https://www.facebook.com/ayrintiyayinevi/posts/1483566005028747> (Son Erişim Tarihi: 11.02.2018)

K. 33 – Yayıncılık budur işte. Yazara, okura, çevirmene ve de diğer yayınevlerinin emeğine saygı duymaktır. Teşekkürler Ayrıntı Yayınları.

K. 34 – İşte bu yüzden not ortalamasına veya üniversitesine göre değil edebî kültürüne göre personel alımı yapılmalı.

K. 35 – Çevirmen yayınevinin kadrolu personeli değildir, kastınız buysa.

K. 34 – Editör idi kastım. Nihayetinde çeviri kontrol edecek personel eğer sadece yabancı dil bilgisinden yahut okul başarısından oradaysa, kitabın bu hata ile basılması çok normal. Ancak öncesinde bu

kitabı farklı yayınevlerinden okumuş bir editör bu hatayı fark edebilirdi. Ya da en azından bir kontrol etmek aklına gelebilirdi... Tabii Türkiye'de kaç tane yayınevinin çeviriyi kontrol edebilecek editörü var, o da tartışılır. Malumunuz yayınevleri yeteri kadar kazanamıyor artık.

Ayrıca bir dipnot; bence artık çevirmenler de kadrolu personel olmalı. Taşeron çevirmenin bir alanda ustalaşması çok uzun yıllar gerektiriyor. Hâlbuki bir çevirmen hayatı boyunca edebî çeviri mi yapacak yoksa resmî çeviri mi yapacak kadrolaşma ile belirlenebilse, uzmanlaşması daha kolay olur. Tabii bu benim kişisel görüşüm. Çok da tecrübeli sayılmam bu hususta. Hatam var ise affınıza sığınırım. (14 Beğeni)

K. 36 – Fernando de Rojas - Celestina çeviriniz de yarı yarıya tırpanlanmış, o ne olacak?

K. 37 – Yayıneviniz için ne kadar zor bir durum. Ama dürüstlüğünüzden dolayı kutlanmayı da hak ediyorsunuz.

K. 38 – Hadi çevirmen yaptı bir hata. Siz nasıl bu kitabı bastınız, sevgili Ayrıntı?

K. 39 – Editörden niçin bahsedilmiyor, yoksa editör yok mu?

K. 40 – Çevirmeni hakkında tasarrufunuz nedir?

K. 41 – Size yakışan da buydu. Tebrikler Ayrıntı.

K. 42 – Editörleri yok ki...

K. 43 – Çevirmen ve editör konusunda hassas olmak gerek.

Ayrıntı Yayınları Instagram Hesabında Yapılan Yorumlar

Kaynak: <https://www.instagram.com/p/BVR20KWFfI/> (Son Erişim Tarihi: 11.02.2018)

K. 44 – Teşekkür ederiz.

K. 45 – Üstünü kapatmadığınız için bir kitap kurdu olarak teşekkür ederim.

K. 46 – Daha dikkatli olmanızı ister, tebrik ederim!

K. 47 – Sonunda beklenen hareket oldu!

K. 48 – Gerçekten bu durumun üstünü kapatmadığınız, özür dilemeyi bildiğiniz için sizi tebrik ederim. Size de bu yakışır.

K. 49 – Kendinize yakışanı yaptınız. Dileriz böyle bir durum tekrar yaşanmaz.

K. 50 – Bu açıklamayı bekliyordum zaten. Beni yanıltmadınız. Sevgiler...

K. 51 – Bir eseri çevirmeden önce tecrübeli bir yayınevi önceki çeviri varken niçin yeni bir çeviri yaptığını eserin başına yazmalı ve önceki çeviriden ne tür farkları olduğunu mukayeseli olarak göstermelidir. Bu mesleki etik kuralıdır. Aynı zamanda okuyucuya saygıdır. Türkiye’de bu maalesef hiç yapılmamaktadır.

K. 52 – En sevdiğim dinozor [Ayrıntı Yayınevinin logosu] kalp ben!

K. 53 – Tebrik ederim.

K. 54 – Açıklama için teşekkürler ve tebrikler...

K. 55 – Ne erdemli bir paylaşım, tebrikler!

K. 56 – Kalitenize yakışan harika bir yayıncılık örneği sergilediniz. Yürekten tebrik ediyorum. Keşke edit sırasında fark edilseydi.

K. 57 – Size yakışan budur. Tebrikler.

K. 58 – Emek hırsızlığının gelenek haline geldiği bir zamanda, Ayrıntı kendisine yakışanı yapmış.

K. 59 – Kitabı zorunlu kaldığınız için toplatıyorsanız bile, gizlice yapmayıp, açıkça belirtmeniz çok doğru olmuş.

K. 60 – Çevirmen hakkındaki tasarrufunuz nedir?

K. 61 – Uzunca bir zamandır görmediğim kadar dürüstçe ve kaliteli bir davranış... Teşekkürler!

K. 62 – Ve yine de hikâyesini merak ettim. Nasıl çıktı ortaya?

K. 63 – Hassasiyetiniz ve dürüstlüğünüz için tebrikler.

K. 64 – Sizin bunu açıklamanız, güvenimizi daha da arttırmıştır.

K. 65 – Emek hırsızlığına izin vermediğiniz ve bu olayın üstünü kapatmadığınız için teşekkürler, yeni alışverişlerde görüşmek üzere...

K. 66 – Hassasiyetiniz ve emeğe saygınız için ayakta alkışlıyorum sizleri! Bu bir kalitedir, bu bir dürüstlüktür. Sade bir okur olarak teşekkür ediyorum siz Ayrıntı Yayınları ailesine. İyi ki varsınız. Sizin gibilerin artması dileğiyle...

K. 67 – Yayınevini kutluyor, intihalci çevirmeni kınıyorum.

K. 68 – Birçok yayınında emeği kutsayan ve yücelten bir yayınevinin bu şekilde gündeme gelmesi ne kadar üzücüyse, özrü ve metaneti de o kadar sevindirici.

K. 69 – Sizi boşuna sevmiyormuşuz.

K. 70 – Geçmiş olsun.

K. 71 – Çok sevdiğim yayınevi etik ne güzel şey...

K. 72 – Çevirmenin değil sizin hatanız! Tam komedi, bir de Ayrıntı Yayınları'na teşekkür ediyorlar, kutluyorlar.

K. 73 – Helal olsun. Dinozor [Ayrıntı Yayınevi logosu] ejderha oldu gözümde.

K. 74 – Tebrik ederim koca yüreğiniz için iyi ki sizin gibi yayın evleri var. Umutlu olan insanlara...

K. 75 – Gerçekten tebrik ederim hatalar biz insanlara mahsustur ama o hatayı anlayıp özür dilemek büyük bir erdemdir.

K. 76 – Olur böyle şeyler...

K. 77 – Bu kadar çok kavgaların çıktığı bu ortamda, bir yayınevinin cesur ve samimi özrü altında bakın kaç kalbi güzel insan toplanıyor. Hepimiz hata yaparız, önemli olan özür dilemek. Hepimiz insanız, önemli olan bunu bilmek.